

Referat af bestyrelsesmøde i Danmarks 3R-Center og Udvalget for Forsøgsdyr og Alternativer

*Tirsdag den 5. september 2023, kl. 12-17, KU Sund Campus, Frederiksberg
'Stalden', Ridebanevej 6, 1. sal.*

Deltagere: Axel Kornerup Hansen (formand), Birgitte Kousholt, Cathrine Juel Bundgaard, Peter Bollen, Erwin Roggen, Terje Svingen, Lotte Martoft, Tobias Wang (observatør, deltog via Skype), Louise Stab Bryndum, Anne Sofie Harken Ellefsen, Tom Bengtsen, Rasmus Normann Nielsen (ref.)
Afbud: Sofie Reumert Biering-Sørensen

Danmarks 3R-Center:

1. Velkomst og godkendelse af dagsorden

Axel Kornerup Hansen bød velkommen, hvorefter dagsorden blev godkendt.

2. Vision og mission

Bestyrelsen diskuterede den tidligere bestyrelses forslag til vision og mission for det fremtidige arbejde i Danmarks 3R-Center.

Det besluttedes at undersøge muligheden for at hyre en facilitator til at hjælpe bestyrelsen med at udarbejde vision og mission for 3R-centeret. Sekretariatet undersøger muligheden hurtigst muligt.

Det diskuteredes, at når vi taler om "forsøgsdyr", så er det den lovmæssige definition af begrebet, som er gældende ("*Ved forsøg forstås enhver anvendelse af dyr til videnskabelige eller uddannelsesmæssige formål, der må formodes at være forbundet med smerte, lidelse, angst eller varigt men for dyret svarende til eller stærkere, end hvad indførelse af en nål i overensstemmelse med god veterinær praksis forvolder*").

Det diskuteredes i øvrigt, at man med fordel kan opnå viden om de forskere, som udelukkende anvender *in-vitro*-modeller, men ikke opfatter sig selv som Replacement-forskere, idet deres modeller ikke har erstattet dyremodeller, idet denne (pt. udefinerede) gruppe af forskere med fordel kan bringes sammen med forsøgsdyrsbrugere, så sidstnævnte gruppe kan opnå viden om, hvilken viden *in-vitro*-metoderne kan generere.

Det pointeredes, at det i modsætning til forsøgsdyrverdenen, som vi i Danmark har et overblik over, er svært at identificere en egentlig *in-vitro*-gruppering, hvorfor det vil kræve en egentlig undersøgelse at identificere *in-vitro*-forskere, som udfører forskning med relevans for forsøgsdyrverdenen.

Denne debat synes også vigtig i det tilfælde, at Rådet for Dyreforsøg vil spørge Udvalget for Forsøgsdyr og Alternativ til råds, hvorfor udvalget også af denne grund kan have interesse i at opnå et bedre kendskab til "*in-vitro*-verdenen".

3. Arbejdet kalder – hvad vi skal i gang med

a. Danske virksomheders anvendelse af forsøgsdyr i udlandet

På seneste bestyrelsesmøde blev der talt om, at det kunne være godt at opnå kendskab til danske universiteters og virksomheders anvendelse af dyr i udlandet.

Bestyrelsen debatterede, hvorvidt universiteterne og virksomhederne ønsker at levere oplysningerne herom, idet oplysningerne skal gives på frivillig basis.

Bestyrelsen diskuterede endvidere, hvorvidt de danske virksomheder, som udelukkede anvender forsøgsdyr udenlands – eller indenlands for den sags skyld - hos kontraktforskningslaboratorier, bør etablere et dyrevelfærdsorgan for at sikre dyrene de bedst mulige forhold.

I den forbindelse diskuteredes det, at bestyrelsen kunne arbejde på at skabe en form for arbejdsredskab – evt. en tjekliste – som virksomheder kan anvende, når de skal vælge et kontraktforskningslaboratorium – i Danmarks eller udenlands - der bedst kan sikre dyrenes forhold.

Det foresloges, at en undersøgelse af forsøgsdyrsanvendelsen udenlands også kunne munde ud i en række anbefalinger – formentlig fra Udvalgte for Forsøgsdyr og Alternativer - med fokus på forsøgsdyrenes forhold. Sådanne anbefalinger kan evt. blive præsenteret på Dyrevelfærdsorganernes Årsmøde.

Bestyrelsen besluttede at nedsætte en arbejdsgruppe, som skal kigge nærmere på ovenstående og evt. prioritere blandt de diskuterede muligheder. Lotte Martoft, Cathrine Bundgaard og Louise Stab Bryndum etablerede en sådan gruppe og

præsenterer et oplæg herom på et kommende bestyrelsesmøde.

b. Joint European funding principles for research involving animals

På det seneste bestyrelsesmøde blev det foreslået, at kigge nærmere på hvilke projekter, som danske fonde, der har tilsluttet sig principperne, har støttet, og om principperne er blevet tilgodeset i disse projekter.

Det blev foreslået, at Danmarks 3R-Center inviterer sig selv til møde hos Innovationsfonden og de større private fonde for at forklare vigtigheden af at øremærke et beløb til forskning inden for de 3R'er. Det blev foreslået, at fondene eventuelt kunne lade Danmarks 3R-Center uddele pengene, idet en stor ekspertise på området findes her. På samme møder er det samtidig relevant at spørge til effekten af, at de hver især har underskrevet forskningsprincipperne.

Bestyrelsen udtrykte desuden bekymring over det meget beskedne beløb, som Danmarks 3R-Center årligt kan uddele i forskningsstøtte, idet det beløb, som kan uddeles til et projekt, ikke engang kan dække udgifterne til en Ph.d. Beløbet har i øvrigt været det samme siden 2014 (1.500.000 kr. til fordeling på tre projekter).

Det besluttedes at udarbejde et oplæg, hvori Danmarks 3R-Center fremlægger, hvilket arbejde centeret ønsker at udføre i de kommende år, hvormed det tydeliggøres overfor eventuelle bidragsydere, at de nuværende økonomiske rammer er utilstrækkelige. I oplægget skal det også anskueliggøres, hvorfor det er vigtigt, at forskning inden for de 3R'er bør prioriteres af henholdsvis stat og fonde.

Det besluttedes at nedsætte en arbejdsgruppe til at påbegynde dette arbejde. Følgende personer udgør arbejdsgruppe: Tom Bengtsen, Cathrine Bundgaard og Terje Svingen. Det besluttedes, at Tom indledningsvis tager kontakt til Cathrine og Terje.

Muligheden for at inddrage en konsulent i arbejdet på at få tilført 3R-centeret og 3R-forskningen yderligere midler blev foreslået, hvilket arbejdsgruppen kan forholde sig til.

c. Forlængelse og øget økonomisk bevilling til 3R-Centeret

Det skal besluttes, hvad bestyrelsen skal forsøge at gøre af tiltag for at påvirke både forlængelsen af Danmarks 3R-Centers virke samt størrelsen på den økonomiske bevilling.

Diskussionen vedr. dette punkt på dagsordenen smeltede naturligt nok sammen med diskussionen under punktet ovenfor, hvorfor der ikke her er yderligere at bemærke.

d. **Arbejdsgange og vaner i Danmarks 3R-Center/Udvalget for Forsøgsdyr og Alternativer**

Idet bestyrelsen er ny, og den tidligere bestyrelse - qua de mange år i bestyrelsen - havde tillagt sig arbejdsgange og vaner, som ikke nødvendigvis harmonerer med den nye bestyrelses ønsker, forklarede Axel Kornerup Hansen, at arbejdsgangene i centeret altid kan tages op til revision på fremtidige bestyrelsesmøder.

4. EU kommissionens svar på citizens initiative

Louise Stab Bryndum orienterede om Kommissionens svar på borgerinitiativet, som indeholder tre overordnede forslag:

- Et ønske om at afskaffe en undtagelse i kosmetiklovgivningen, som giver mulighed for, at visse kemiske ingredienser stadigvæk kan testes i dyr på trods af eksisterende forbud mod brug af dyreforsøg i sikkerhedsvurdering af kosmetik.
- Et ønske om en revision af kemikalielovgivning REACH for så vidt brugen af dyreforsøg til risikovurdering af kemikalier
- Et ønske om helt generelt at udfase bruge af forsøgsdyr i EU.

Kommissionen påpeger i sit svar, at de områder, hvor forsøgsdyr er blevet anvendt til risikovurdering - dvs. kemikalie-, biodcid-, pesticid- og lægemiddellovgivning - allerede i en længere periode har indeholdt en regel om at undlade at bruge dyreforsøg, hvor det er muligt.

Kommissionen svarer endvidere, at tiden ikke er moden til at fastsætte et bindende reduktionsmål i brugen af forsøgsdyr, fordi der ikke findes tilstrækkelige alternativer. Kommissionen vil heller ikke stille lovforslag om forbud mod brug af dyreforsøg.

Derimod opfordrer Kommissionen i sit svar medlemslandene til at spille ind til EU's ERA- program (European research area), om forskning i/forslag til, hvad man kan/vil gøre af tiltag nationalt for at reducere anvendelsen af forsøgsdyr.

Sidst, men ikke mindst, har Kommissionen planlagt at afholde en workshop for udvalgte interessenter med henblik på at udarbejde et roadmap for udfasning af dyreforsøg på længere sigt.

3R-sekretariatet har været i kontakt med hhv. Uddannelses- og Forskningsministeriet (UFM), som er kontaktpunkt vedr. ERA-programmet. Sekretariatet har til UFM udtrykt ønske om at blive inddraget i arbejdet, hvilket UFM har takket ja til.

Endvidere har sekretariatet haft kontakt til Kommissionen for at få yderligere oplysninger om den kommende workshop om udarbejdelsen af et roadmap. Kommissionen oplyste, at workshoppen vil blive afholdt i december, og at deltagere i workshoppen vil bestå af interessenter fra kemikalieområdet, da citizens' initiative bl.a. omfattede et ønske om revision af kemikalielovgivningen REACH.

5. 3R-prisen 2023

a. Hvem skal tildeles prisen

Bestyrelsen enedes om en kandidat at tildele prisen. Kandidaten bliver oplyst herom af sekretariatet snarest, ligesom kandidaten vil blive oplyst om logistikken omkring uddelingen, som vil foregå på førstedagen af Danmarks 3R-Centers symposium (6. november).

Sekretariatet planlægger i øvrigt de nærmere omstændigheder relateret til uddelingen.

6. The EURL ECVAM Recommendation on Non-animal Derived Antibodies

Erwin Roggen informerede om sagen. Bestyrelsen diskuterede, hvorvidt udvalget bør underskrive anbefalingen. Erwin er af den opfattelse, at vi ikke skal skrive under uden at påpege anbefalingernes problemer og svagheder.

Det besluttedes, at Erwin sender sine kritikpunkter til sekretariat og bestyrelse, hvorefter sagen kan diskuteres videre.

7. Information requested/Portugal/Collaboration with Denmark's 3R-Center

Axel Kornerup Hansen præsenterede henvendelsen, som herefter diskuteredes af bestyrelsen.

Bestyrelsen er af den opfattelse, at man i første omgang bør have vores vision og mission for 3R-centerets arbejde på plads, inden vi kan påbegynde et samarbejde, ligesom bestyrelsen fandt det nødvendigt at opnå kendskab til økonomien relateret til projektet.

Det diskuteredes dog, hvorvidt Erwin Roggen kan være den udførende i projektet med finansiering fra EU, og den resterende bestyrelse kan fungere som Advisory Board. I det tilfælde kan Erwin fremlægge nyt om projektet – eksempelvis to gange årligt – hvorefter bestyrelsen kan diskutere sagen.

Det diskuteredes, at projektet i øvrigt vil kunne fungere som et pilotprojekt i forhold til eventuelle fremtidige samarbejdsforespørgsler.

Det besluttedes, at Tom Bengtsen undersøger, hvordan reglerne er på området i forhold til, hvorvidt bestyrelsens ekstraarbejde kan finansieres af midler fra EU.

8. Sekretariatet orienterer

Sekretariatet orienterer om emner af relevans for bestyrelsen

a. Målskema 2023

Intet at bemærke.

b. Symposium 2023 (6.-7. november) [Link](#)

i. Moderator

Lotte Martoft og Birgitte Kousholt meldte sig i fællesskab til at varetage rollen som moderator ved 3R-symposiet. Sekretariatet planlægger logistikken herom med Lotte og Birgitte.

ii. Posterabstracts/posterpris

Det besluttedes, at uddele en posterpris til tre medbragte poster på symposiet, hvilket skal øge sandsynligheden for at få flere deltagere til at medbringe en poster på symposiet. Sekretariatet reklamerer herfor.

Cathrine Bundgaard og Louise Stab Bryndum vil fungere som jury.



Sekretariatet opfordrede de enkelte bestyrelsesmedlemmer til at reklamere for symposiet - og muligheden for at præsentere en poster - i deres respektive netværk (programmet kan findes her: <https://3rcenter.dk/arrangementer/symposium-2023>).

c. 3R-forskningsmidler

Proceduren i forhold til uddelingen af forskningsmidler præsenteres på bestyrelsesmødet den 14. november, så bestyrelsen er klædt på til udvælgelsen blandt ansøgningerne, som skal foregå på bestyrelsesmødet den 5. december.

Sekretariatet opfordrede de enkelte bestyrelsesmedlemmer til at reklamere for 3R-centerets forskningsmidler i deres respektive netværk. Deadline for at søge støtte er 9. oktober (information om forskningsmidlerne findes her: <https://3rcenter.dk/forskning>).

d. Undervisningsmateriale: fremtidige opdateringer

Beslutningen om, hvorvidt 3R-centerets undervisningsmateriale skal opdateres, skal tages på et kommende bestyrelsesmøde. Til det møde indsamler sekretariatet relevante oplysninger om ressourceforbruget hertil samt oplysninger om materialets anvendelse.

e. Tom Bengtsen orienterer om aktuelle emner

Intet at bemærke.

f. Nationale og internationale møder

Kommende møder/arrangementer med relevans for 3R-centeret/Udvalget

- i. *World Congress of Alternatives and Animal Use in the life sciences, 27.-31. august 2023, Niagara Falls, Canada. [Link](#)*
- ii. *Centro 3R IV Annual Meeting: The role of 3Rs in the age of One Health: where we are and where we're going, 13.-15. september 2023, Milano, Italien. [Link](#)*
- iii. *The ASPIS Open Symposium, 14.-15. september, Ljubljana, Slovenien. [Link](#).*
- iv. *Joint 3R Symposium 2023, 19.-21. september, Bruxelles, Belgien. [Link](#)*
- v. *Danmarks 3R-Center Symposium, 6.-7. november, Radisson Blue, Amager. [Link](#)*
- vi. *EPAA conference, 15. november, Bruxelles, Belgien*



vii. A3RC InN Motion, 5.-7. december 2023, Innsbruck, Østrig. [Link](#)

Se i øvrigt: <https://norecopa.no/meetings/webinars-and-meetings-calendar>

9. Aage Kristian Olsen Alstrups evaluering af 3R-centeret/Udvalget og de dertil fremkomne anbefalinger [Link til rapport](#)

Det skal besluttes, hvilke af Aage Kristian Olsen Alstrups anbefalinger Danmarks 3R-Center/Udvalget skal reagere på.

NB. De konkrete anbefalinger findes på side 44 og 45.

Tidspres på mødet sammenholdt med den nye bestyrelses endnu ikke vedtagne vision og mission for 3R-centeret gjorde, at punktet besluttedes flyttet til et kommende bestyrelsesmøde.

Udvalget for Forsøgsdyr og Alternativer:

10. Plads i styregruppen for Dyrevelfærdsorganer

Det besluttedes, at Peter Bollen og Lotte Martoft indtræder i styregruppen. Sekretariatet informerer dem snarest vedr. mødet den 7. november (i forlængelse af symposiet).

11. Eventuelt

Intet at bemærke.